

PERUSTAISINKO AMMATILLISEN PERHEKODIN

Heidi Niskanen

Opinnäytetyö, Kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Niskanen Heidi Perustaisinko ammatillisen perhekodin. Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2015, 45 s., yksi liite.

Diakonia ammattikorkeakoulu, Sosiaalian koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyöni tavoitteena oli koota yhteen asioita, joita tulee ottaa huomioon ammatillista perhekotia perustettaessa. Lisäksi laadin itselleni erillisen liiketoiminta suunnitelman yrityksen perustamiseksi.

Työni oli toiminnallinen tutkimus ja toteutin sen kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineistoa analysoin laadullisin menetelmin. Työssäni käsittelen lastensuojelun, ammatillisen perhekodin ja liiketoimintasuunnitelman keskeisiä käsitteitä ja pohdin perustamisen eri vaiheita.

Perhekodin perustamiseen liittyy paljon lakeja ja ohjeistuksia joita tarkastelin opinnäytetyössäni. Osa aineistosta kerättiin sähköisen teemoitellun puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla. Kysymyslomakkeisiin vastasi perhekotiyrittäjiä ja kunnan lastensuojelun sosiaalityöntekijä.

Tarpeen kartoitus kannattaa tehdä huolellisesti. Yrityksen perustaminen vaatii alkupääomaa, jota voi tarpeen vaatiessa anoa eri tahoilta sekä hakea lainaa pankista. Tilojen ja henkilökunnan suhteen vaatimukset ovat tarkkoja. Kilpailu on kovaa ja kilpailutuksia ja markkinointia varten tulee olla hyvin selvillä omat vahvuudet suhteessa kilpailijoihin. Tarjontaa on useilla alueilla melko runsaasti. Myös markkinointiin ja kunnan kanssa tehtävään yhteistyöhön on syytä panostaa.

Opinnäytetyön perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että vaikka huostaanotot ovat lisääntyneet, tarve perhekodin perustamiselle vaihtelee kunnista riippuen. Mikäli palvelua on jo riittävästi, ei uuden yrityksen perustaminen ole taloudellisesti kannattavaa. Perhekotiyrittäjien kertoman perusteella työ on vapaata mutta sitovaa. Perhekotiyrittäjyys antaa mahdollisuuksia monenlaiseen toimintaan ja tekemiseen lasten kanssa. Perustamisen prosessissa on paljon erilaisia lupa ja viranomaisasioita. Myös kriteerit perustamiselle on määritelty tarkasti.

Asiasanat: lastensuojelu, sijaishuolto, ammatillinen perhekoti, yrityksen perustaminen

ABSTRACT

Niskanen, Heidi. Should I start up a professional family home. 45 p., 1 attachment. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2015. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social services and education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this Bachelor's thesis was to gather factors that are needed to consider when starting up a professional family home. In addition I created a separate business plan for myself for starting up a professional family home business.

My study was a functional research and it was carried out as a qualitative study. The data was analyzed using qualitative methods. In my study I debate on the key concepts of child welfare, professional family home and business planning. I also consider the different phases during building up a professional family home.

These involve a part of the material a lot of laws and guidelines that I have surveyed in this thesis work. Some of the material was collected from theme half structured questionnaire. Family home entrepreneurs and municipal child protection social workers have been interviewed for this thesis.

Need for survey should be done thoroughly. Starting up a business requires start-up capital that can be applied from variety sources. Also loan from the bank can be applied. There are strict demands about facilities and staff amount. Competition is tough and for competitive bidding and marketing you must be well aware of your own strengths compared to competitors. In many areas there is relatively much supply from professional family homes. Also marketing and co-operation with the municipality should be paid attention.

Conclusions can be drawn that the need for starting up a family home business varies locally in different municipalities. If there is already enough utility, new business will not going to be economically viable. The family home entrepreneurs report that their work is free but binding. Family home entrepreneurship provides a lot of opportunities for doing a range of activities with children. In the process of starting up there are lots of different permit and regulatory issues. Also the criteria for starting up a business is strictly defined.

Keywords: child welfare, foster care, professional family home, starting up a business

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TYÖN TAVOITTEET JA TUTKIMUSMENETELMÄT PERHEKODIN PERUSTAMISEKSI	9
2.1 Työn taustaa	9
2.2 Tutkimusmenetelmät	10
3 LASTENSUOJELU	12
3.1 Sijaishuolto	13
3.2 Perheen huomioiminen sijaishuollossa	16
4 AMMATTILLINEN PERHEKOTI.....	18
5 LIIKETOIMINTASUUNNITELMA	21
5.1 Liikeidea ja ympäristöanalyysi	23
5.2 Perustamisen prosessi	24
6 PERHEKODIN TOIMINNAN EDELLYKSIÄ	26
6.1 Markkinointi ja kilpailutus	26
6.2 Omavalvontasuunnitelma	28
6.3 Laatukäsikirja ja hoito- ja kasvatussuunnitelma	29
7 AINEISTON ANALYSOINTI	31
8 TYÖN TULOKSET	32
8.1 Johtopäätökset	34
8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	36
9 POHDINTA	38

1 JOHDANTO

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelun keskeisiä periaatteita ovat lapsen suotuisan kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen. Lastensuojelun tehtävänä on tukea vanhempia ja muita lapsen kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun tulisi pyrkiä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia ja puuttumaan havaittuihin ongelmiin riittävän varhain. Kun arvioidaan lastensuojelun tarvetta ja toteutetaan lastensuojelua, on lapsen etu ensisijainen tavoite. (Lastensuojelulaki, 1,2, 4§ 13.4.2007/417.)

Lastensuojelu jakaantuu kahteen eri osa-alueeseen, joita ovat ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Sijaishuollosta puhuttaessa kysymys on aina lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta. Lapsen ja nuoren turvallisen kasvuympäristön turvaaminen on lastensuojelulain tarkoitus. Lastensuojelu kuuluu lastensuojeluviranomaisten lisäksi myös muille viranomaisille ja kansalaisille. Kunnan eri viranomaisten tavoitteena on kehittää ja seurata lasten ja nuorten hyvinvointia. Lastensuojelun perustehtävät ovat vaikuttaa lasten kasvuolosuhteisiin, tukea vanhempia, sekä varsinainen lastensuojelu. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan, mikäli lapsi ja hänen perheensä ovat lastensuojelun asiakkaita. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. Ehkäisevää lastensuojelua voidaan tehdä, vaikka asiakkuutta ei olisikaan. (Lastensuojelun käsikirja, Mitä on lastensuojelu i.a.) Lapsen tai nuoren asuinpaikka ei saisi vaikuttaa palveluiden laatuun tai saatavuuteen. (Lavikainen, Puustinen-Korhonen & Ruuskanen, Lastensuojelun laatusuositus 2014, 22.)

Sijaishuoltoa voidaan toteuttaa perhehoidossa, ammatillisissa perhekodeissa ja laitoshoidossa. Tarpeen mukaan lapsi voidaan joskus sijoittaa esimerkiksi kotiin tai sukulaisen luokse, tai sijoitus voidaan toteuttaa koko perheen laitossijoituksena esimerkiksi päihdehuoltolaitokseen tai perhekuntoutuskeskukseen. (Lastensuojelun käsikirja, sijaishuollon muodot i.a.)

Kuntien velvollisuutena on järjestää lapselle ja hänen perheelleen ne sosiaali- huollon palvelut, jotka lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi välttämättömiksi lapsen terveyden ja kehityksen kannalta. (STM, Lastensuojelu i.a.) Kunnan velvollisuutena on lisäksi huolehtia, että lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua järjestetään kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti. Kunnan tulee järjestää lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan. (Lastensuojelulaki 11§ 13.4.2007/417.)

Yleisesti on tiedossa, että huostaanotot ovat lisääntyneet viime vuosien aikana. Osalla kunnista ei ole tarpeeksi sijaishuollon paikkoja, vaan palvelua on ostettava yksityisiltä palvelun tarjoajilta. Kaikki sijoitetut lapset ja nuoret eivät tarvitse ympärilleen niin voimakkaita tukirakenteita kuin lastensuojelulaitos tarjoaa. Sijaisperheitä ei ole tällä hetkellä riittävästi ja voi olla, että sijaisperheessä ei ole voimavaroja tai ammattitaitoa tarjota lapselle tai nuorelle hänen kaipaamaansa tukea. Perhekoti on laitossijoitusta kodinomaisempi vaihtoehto. Perhekodeissa lapselle tai nuorelle voidaan tarjota turvallinen kasvuympäristön ammattitaitoisten koulutuksen saaneiden perhekotivanhempien kanssa. Perhekoteja on perustettu lukuisia ympäri suomea, perhekotien käyttöaste vaihtelee alueittain, riippuen muun muassa sijaishuollon tarpeesta ja kunnan omista lastensuojelun palveluista. Osa perhekodeista on lopettanut toimintansa, koska sijoituksia tehdään perhekoteihin aiempaa vähemmän.

Ammatillisten perhekotien liiton varapuheenjohtaja Riitta Liekki Puuppola arvioi, että kunnat säästävät lastensuojelun palveluissa ja turhankin haastavia lapsia sijoitetaan nyt sijaisperheisiin. (Yle, Lapsia sijoitetaan perhekoteihin entistä vähemmän 2014.)

Vuonna 2010 kodin ulkopuolelle sijoittamisen kokonaiskustannukset olivat noin 620 miljoonaa euroa. Kustannukset olivat kasvaneet edellisestä vuodesta 3,4 prosenttia. Hallitusohjelman mukaan lastensuojelussa tullaan tehostamaan ennaltaehkäiseviä toimia huostaanottojen vähentämiseksi. Painopistettä siirretään ennaltaehkäisyyn ja varhaisiin tukipalveluihin.

Laitosvaltaisuutta pyritään purkamaan ja lastensuojelussa korostetaan perhekeskeisyyttä. (HE 164/2014, Sosiaalihuoltolaki.)

Yhteiskunnallinen tilanne on haastava, kunnat ovat taloudellisesti tiukassa tilanteessa ja rahaa yritetään säästää, tämä heijastuu myös lastensuojelun palveluihin. Tämänhetkisestä yhteiskunnallisesta tilanteesta huolimatta olen jo pidemmän aikaan haaveillut oman perhekodin perustamisesta. Tiedän, että jotta toiminta olisi kannattavaa ja pitkäkestoista, tulee kiinnittää erityistä huomiota palvelun tarpeeseen sekä toiminnan laatuun ja pohtia, miksi kunnat haluaisivat sijoittaa lapsia juuri tähän perhekotiin.

Opinnäytetyön tekeminen aiheesta mahdollisti asiaan perehtymisen ja saattaa myös auttaa välttämään eteen tulevia haasteita, joita varmasti matkan varrella ilmenee. Tätä asiaa konkretisoidakseni, päätin tehdä aiheesta opinnäytetyön, jossa pohdin, millainen perhekotini olisi ja minkälaisia sijaishuollon palveluja se tuottaisi. Tavoitteena olisi tulevaisuudessa perustaa laadukas perhekoti, johon kunnat haluaisivat sijoittaa lapsia. Opinnäytetyön tavoitteena on myös toimia apuna asiasta kiinnostuneille ja niille, jotka pohtivat oman perhekodin perustamista. Työn lähtökohtana oli tuottaa tarvekartoitusta ja pohtia ammatillisen perhekodin perustamista sekä tuottaa liiketoimintasuunnitelma perhekodin perustamiseksi. Pohdin myös, mitä haasteita perustamiseen liittyy. Pyrin huomioimaan työssäni myös yhteiskunnallisen näkökulman.

Haastattelin opinnäytetyössäni kahta perhekotiyrittäjää, sekä kahta kunnan lastensuojelun sosiaalityöntekijää. Haastatteluiden avulla pyrin kartoittamaan palvelun tarvetta sekä saamaan käytännön tietoa perustamisprosessista. Työtäni määrittelevät sosiaalialan arvot ja kysymykset. Tarkoituksena oli saada kerättyä mahdollisimman paljon tietoa perhekodin perustamisesta. Opinnäytetyön sisällön pohjalta laadin itselleni erillisen liiketoimintasuunnitelman tulevan yrityksen perustamiseksi. Liiketoimintasuunnitelma on tärkeä työväline perhekotiyritystä perustettaessa ja on tärkeää tietää, mitä perustamisprosessiin kuuluu. Lisäksi käsittelen liikeidea ja sen toteutusta ja tarvetta. Käsittelen myös hieman budjettiin ja taloushallintoon liittyviä asioita, koska ne ovat yksi toiminnan edellytyksistä.

Opinnäytetyössäni lapsella tarkoitan alle 18-vuotiasta henkilöä ja nuorella 18–21-vuotiasta henkilöä, jolla on oikeus jälkihuollon palveluihin.

2 TYÖN TAVOITTEET JA TUTKIMUSMENETELMÄT PERHEKODIN PERUSTAMISEKSI

Opinnäytetyöni tavoitteena on, tuottaa sellaista tietoa yksityisen ammatillisen perhekodin perustamisesta, jota tarvitaan, kun suunnitellaan oman yrityksen perustamista. Saatua tietoa voivat hyödyntää myös kaikki ne, jotka ajattelevat itse alkavansa perhekotiyrittäjiksi. Liiketoimintasuunnitelmaa, ympäristöanalyysiä ja kilpailutukseen liittyviä asioita voi käyttää ja soveltaa myös muuhun sosiaalialan yrittäjyyteen. Työn tavoitteena on myös antaa lukijalle tietoa siitä, mikä on ammatillinen perhekoti.

2.1 Työn taustaa

Työn avulla pyritään selvittämään, onko suunnitellun ammatillisen perhekodin perustamiselle tarvetta sekä kartoittamaan niitä vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia, joita liittyy yksityisyrittäjyyteen tällä alalla.

Perhekoteihin liittyviä tutkimuksia on tehty useita: Paula Hänninen ja Mari Koivumaa ovat tehneet vuonna 2005 Pro gradu – tutkielman perhekodista ”Elämän eväät” taskussa. Hänninen ja Koivumaa käsittelevät tutkimuksessaan muun muassa minkälaisen kasvu ympäristön perhekoti tarjoaa lapselle tai nuorelle. Arto Aatsinki ja Arto Kemppi ovat tehneet vuonna 2009 perhekotiyrittäjyyteen liittyvän tutkimuksen ”Ammatillinen perhekoti ja yrittäjyys”. Tutkimuksessaan he käsittelevät perhekotiyrittäjyyttä, liiketoimintaa sekä työhyvinvointia perhekodissa. Mirja Kultalahden 2015 ilmestyneessä tutkimuksessa ”Ammatillisen perhekodin omavalvontasuunnitelma” käsitellään ammatillisen perhekodin omavalvontasuunnitelmaa ja siihen liittyviä vaatimuksia. Perhekotien laatuun liittyen on tehty useampia tutkimuksia, tutkimuksien yhteydessä on yleensä laadittu myös laatukäsikirja perhekodille. Myös perhekotivanhempien jaksaminen ja hyvinvointi on selkeästi ollut kiinnostava ja ajankohtainen aihe, koska aiheesta on tehty useita tutkimuksia.

Tehtyihin tutkimuksiin verrattuna olen opinnäytetyössäni pyrkinyt ottamaan huomioon koko perustamisen prosessin, sekä mitä kaikkea tulee ottaa huomioon perhekotia perustettaessa. Olen myös käynyt tarkemmin läpi miten liiketoimintasuunnitelma laaditaan.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Käytin työssäni lisänä sähköisiä teemoiteltuja puolistrukturoituja kyselylomakkeita, jotka tuovat työhön käytännön näkökulmaa. Kyselyiden avulla oli tarkoitus saada lisätietoa prosessin toteuttamiseen liittyvistä haasteista. Työ toimii samalla itselleni apuna liiketoimintasuunnitelman laatimisessa, jonka teen erillisenä työnä tulevaa perhekodin perustamista varten. Opinnäytetyössäni pyrin käsittelemään erilaisia perustamiseen liittyviä asioita, jotta itse perustaminen olisi mahdollisimman vaivatonta. Liiketoimintasuunnitelmasta on hyötyä myös tulevassa markkinoinnissa ja sen avulla voi kertoa tarjolla olevasta palvelusta.

Opinnäytetyöni on tapaustutkimus. Tapaustutkimuksiksi voidaan lukea myös erilaiset projektit ja kehittämis- tai arviointitutkimukset. Tapaustutkimus on monialainen käsite, jota ei voida pelkistää nimittämään vain jotain tiettyä tutkimusta. Omalla tavallaan kaikkien laadullisten tutkimusten voidaan ajatella olevan tapaustutkimuksia – tutkitaanhan niissä tiettyjä tapauksia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tapaustutkimus valitaan usein menetelmäksi, kun halutaan ymmärtää ja huomioida siihen liittyvä konteksti, eli olosuhteet ja taustatekijät. Tapaustutkimuksella en ole pyrkinyt yleistettävyyteen vaan tuottamaan perhekodin perustamiseen liittyvää yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa. (Jyväskylän yliopisto, tapaustutkimus i.a.)

Tapaustutkimuksella pyrin saamaan selville asioita, joita tulee huomioida ennen perhekodin perustamista ja asioita, joita tulee ottaa huomioon, että perhekodin toiminta olisi pitkäjänteistä ja kannattavaa. Opinnäytetyössäni käytän laadullisia, eli kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä.

Opinnäytetyössäni käsittelen perhekodin perustamiseen liittyviä asioita, teoreettisena viitekehyksenä on lastensuojelu ja sijaishuolto. Opinnäytetyössäni laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä luomaan käsitys perustamisprosessin etenemisestä ja perustamisen erivaiheista.

Tutkimuksen arvioinnissa käytetään pääsääntöisesti laadullisen tutkimuksen arviointia. Tapausta tutkimalla on tarkoitus lisätä ymmärrystä perhekodin perustamisesta, kuitenkin tekemättä siitä yleistettävää tietoa. Tapaustutkimuksella pyritään antamaan vastauksia kysymyksiin miten ja miksi. Tapaustutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä tuottamaan tapauksesta yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa. Opinnäytetyössäni keskityn tutkimaan vain yhtä tutkimuskohdetta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Haastattelut toteutettiin sähköisten teemoiteltujen puolistrukturoitujen kyselylomakkeiden avulla sähköpostitse avoimilla kysymyksillä. Avoimet kysymykset antavat laajemman mahdollisuuden kertoa ajatuksista ja mielipiteistään. Kyselyn aihepiirit koskivat perhekodin perustamiseen liittyviä asioita. Sähköpostitse toteutetun kyselyn etuna on, että suunnitellut henkilöt saatiin vastaajiksi ja heidän tavoittaminen on myös jälkikäteen mahdollista, mikäli aineistoa on tarvetta täydentää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 196.)

3 LASTENSUOJELU

Lasten hyvinvointia pyritään edistämään ja ongelmia ehkäisemään monilla erilaisilla yhteiskunnallisilla toimilla. Lapsella tulisi olla turvallinen elinympäristö ja riittävästi mahdollisuuksista leikkiin ja muuhun virikkeelliseen toimintaan. Lapsen hyvinvointiin vaikuttaa se, millaisia lapsen arjen ympäristöt ovat. Myös yhteiskunnallisilla päätöksillä on vaikutusta lasten elämään, esimerkiksi alkoholi-politiikan toteuttaminen tai vanhempien työssäkäyntiin liittyvät ratkaisut voivat vaikuttaa lapsen elämän laatuun.

Lastensuojelu ei ole yksin lastensuojeluviranomaisten toimintaa, vaan sen on kosketettava myös muita viranomaisia sekä kansalaisia. Lastensuojelun kolme perustehtävää ovat lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojelutehtävä. Lapsen vanhemmat ja huoltajat ovat ensisijaisessa vastuussa lapsen hyvinvoinnista, ja heidän velvollisuutenaan on vastata lapsen kasvatuksesta ja huolenpidosta. Vanhemmat tai huoltajat voivat määrätä, miten lapsen kasvatusta ja huolenpito toteutetaan. Yhteiskunnan on pyrittävä tukemaan vanhempia ja tarjottava perheelle tarpeellista apua riittävän varhain. Tarvittaessa lapsi ja perhe on ohjattava lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelun käsikirja, mitä on lastensuojelu i.a.)

Viranomaisen puuttuessa perheen yksityisyyteen on päätöksiä tehtäessä otettava huomioon riittävällä tavalla vanhempien ensisijainen velvollisuus ja oikeus päättää lapsensa hyvinvoinnista ja kasvatuksesta. Viranomaisen on siis pyrittävä edesauttamaan ja tukemaan vanhempia kasvatustehtävässään myös silloin kun järjestetään lastensuojelulain mukaisia palveluja. Viranomaisten tulee tarjota oma-aloitteisesti perheelle apua. Tällä viranomaista koskevalla velvollisuudella on vaikutusta kuntien määräraha-arviointiin, eli miten ja missä laajuudessa kunnassa järjestetään lapsiperheille ja lapsille erilaisia palveluja. (Lastensuojelun käsikirja, mitä on lastensuojelu i.a.)

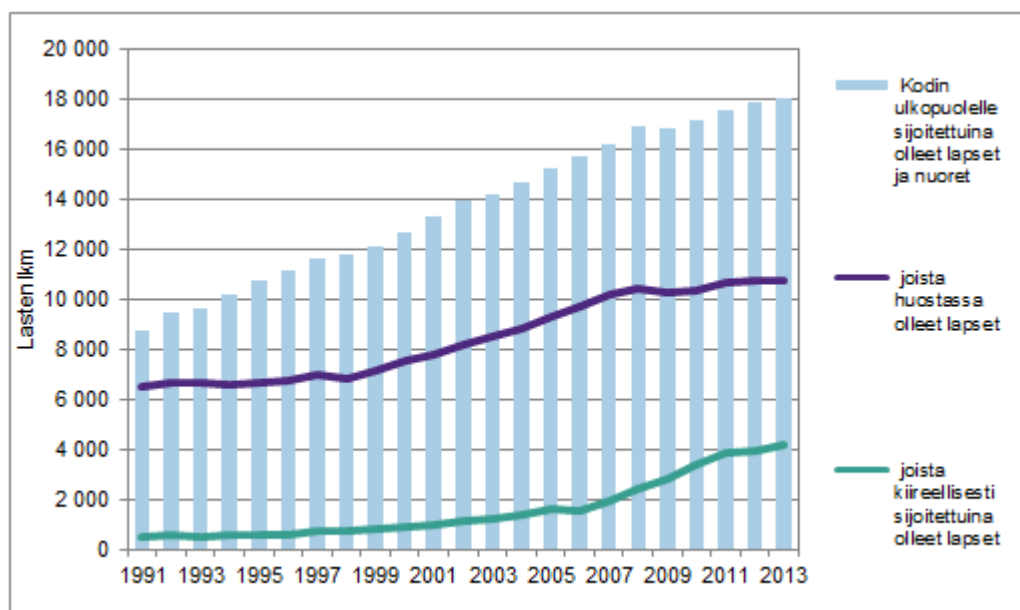
Mikäli vanhemmat eivät jostain syystä kykene huolehtimaan kasvatustehtävästään, lapsella on oikeus erityiseen suojeluun ja julkisen vallan tulee puuttua tilanteeseen.

On kuitenkin noudatettava niin sanotun lievimmän riittävän toimenpiteen periaatetta, eli valittava se toimenpide, jolla puututaan vähiten perheen ja lapsen itsemääräämisoikeuteen. Toimenpiteitä pohdittaessa on arvioitava, mikä tukitoimi tai apu parhaiten vastaa lapsen, tai perheen yksilöllisiin tarpeisiin. (Lastensuojelun käsikirja, mitä on lastensuojelu i.a.)

Tehtyjen tutkimuksien mukaan yleisimmät lastensuojelun asiakkuuden syyt ovat vanhempiin liittyvät asiat, kuten päihde- ja mielenterveysongelmat, jaksamattomuus, perheristiriidat, avuttomuus ja osaamattomuus. Rikoksilla oireilu, sekä mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat yleisimmät lapsiin ja nuoriin liittyvät asiakkuuksien syyt. (HE 164/2014, Sosiaalihuoltolaki)

3.1 Sijaishuolto

Kiireellisten sijoitusten, avohuollon asiakkaiden, sekä lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut jälleen vuonna 2013. Kiireellisesti sijoitettujen määrä on kasvanut vuodesta 2012 vuoteen 2013 6,6 prosenttia. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia vuonna 2013 oli 18 022. Lastensuojeluilmoitusten osuus kasvoi edellisestä vuodesta 4 prosenttia ja niitä tehtiin vuonna 2013 107 896.

KUVIO 1 Kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleet lapset ja nuoret sekä niistä huostassa olleet ja kiireellisesti sijoitetut lapset vuosina 1991–2013

(THL, Lastensuojelun tilastoraportti 2013.)

Jos jokin lapsen huolenpidossa tai kasvuolosuhteissa vaarantaa vakavasti lapsen kasvua ja kehitystä tai jos lapsi itse vakavasti vaarantaa omaa kasvua ja kehitystään, voidaan lapsi sijoittaa kiireellisesti perhe tai laitoshoitoon. Sijoitus tehdään pääsääntöisesti 30 vuorokaudeksi ja sitä voidaan tarvittaessa jatkaa toiset 30 vuorokautta. (Lastensuojelulaki 38 § 13.4.2007/417.)

Uuden 2015 voimaan tulevan sosiaalihuoltolain mukaan lapsen kiireellinen sijoitus voitaisiin tehdä vain silloin, kun huostaanoton kriteerit täyttyvät, jolloin lapsen tulee olla välittömässä vaarassa tai silloin, kun kiireellinen sijoitus vaatii, että sijoituksen aikana olisi käytettävä lastensuojelulain 11. luvun mukaisia rajoitustoimenpiteitä. (HE 164/2014, Sosiaalihuoltolaki)

Jos lapsi ja vanhemmat suostuvat, voidaan sijoitus toteuttaa avohuollon tukitoimin. Tällöin ei voida käyttää samanlaisia rajoitustoimenpiteitä kuin esimerkiksi kiireellisessä sijoituksessa tai huostaanotossa. Perhekodissa, jossa ei ole laitoslupia, ei voida käyttää laitokseen tarkoitettuja rajoitustoimenpiteitä, joita ovat aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus ja henkilönkatsastus, omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen ja luovuttamatta jättäminen, kiinnipittäminen, liikkumisvapauden rajoittaminen, eristäminen ja erityinen huolenpito. Yhteydenpidon rajoittaminen on toimenpide jota saa tarvittaessa käyttää myös perhehoidossa. (Lastensuojelun käsikirja, Rajoitustoimenpiteet sijaishuollossa i.a.) Avohuollon tukitoimena järjestetyn sijoituksen tulisi olla kuntouttavaa ja sitä voidaan järjestää tilanteesta riippuen joko perhe- tai laitoshoitona. Avohuollon sijoituksessa vanhemmat tai lapsen huoltajat ovat pääsääntöisesti tiiviisti mukana lapsen elämässä. (Lastensuojelulaki 37 § 13.4.2007/417.)

Mikäli kiireellisen sijoituksen perusteet ovat edelleen olemassa eikä lapsen hyvinvointia voida turvata avohuollon tukitoimin, alkaa lapsen sosiaalityöntekijä valmistelemaan huostaanottoa.

Huostaanottoa haetaan hallinto-oikeudelta. Mikäli lapsi huostaanotetaan, sosiaalihuollosta vastaava toimielin saa päättää, mihin lapsi sijoitetaan. Lapsen huostaanotto voidaan toteuttaa vanhempien suostumuksella tai tahdonvastaisesti. Tahdonvastaisesta huostaanotosta on oikeus valittaa hallinto-oikeudelle. Huostaanottoon kuuluu osallisten kuuleminen, jossa selvitetään asianosaisten mielipide. (Lastensuojelulaki 40,44, 45§ 13.4.2007/417.)

Kaikkien toimenpiteiden tulee olla lapsen edun mukaisia ja niiden tulee lyhyellä ja pitkällä aikavälillä edistää lapsen kehitystä. Onnistunut huostaanotto voi katkaista sukupolvien yli jatkuneen huono-osaisuuden kierteen. (Rautio 2004, 15.)

Jälkihuoltoa voi saada 18–20-vuotias nuori, joka on ollut sijaishuollossa, tai avohuollon tukitoimena vähintään puoli vuotta kestäneen sijoituksen jälkeen. Jälkihuoltoa voidaan tarjota myös vaikka sijoitusta ei olisikaan tehty aikaisemmin, tai sijoitus olisi kestänyt alle puoli vuotta. Lain mukaan jälkihuoltoa on järjestettävä silloin, kun nuoren kuntoutuminen sitä vaatii. Jälkihuollon tarkoituksena on helpottaa nuoren kotiutumista sijaishuollosta, tai helpottaa nuoren itenäistymistä. (Lastensuojelun käsikirja, jälkihuolto i.a.)

Sijaishuollon muodot vaihtelevat lapsen tai nuoren tarpeesta riippuen. Osa lapsista ja nuorista tarvitsee ympärilleen vahvempia tukirakenteita, jolloin laitossijoitus voi olla tarpeellinen. Osa taas hyötyy enemmän kodinomaisesta kevyemmät tukirakenteet tarjoavasta palvelusta, jolloin sijaisperhe tai perhekoti vastaa parhaiten lapsen tai nuoren tarpeisiin.

Huostassa olleiden nuorten määrä vaihtelee paikkakunnittain. Eniten lapsia oli huostassa Uudellamaalla. Tämä selittyy sillä, että väestöä Uudellamaalla on keskimääräisesti enemmän. Alla olevasta terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen laatimasta taulukosta käy ilmi, miten sijoitukset maakunnittain jakautuvat ja kuinka paljon nuoria sijoitetaan ammatillisiin perhekotihoitoon suhteessa muihin hoitomuotoihin. Valtakunnallisesti perhekoti sijoituksia on 16 % ja keskimääräisesti Lapissa tehdään eniten huostassa olevien lasten sijoituksia ammatillisiin perhekoteihin.

Maakunta	Perhehoito		Ammatillinen perhekotihoito		Laitoshuolto		Muu		Yhteensä
		%		%		%		%	
Ahvenanmaa	14	67	3	14	4	19		0	21
Etelä-Karjala	96	48	50	25	46	23	7	4	199
Etelä-Pohjanmaa	110	47	36	15	85	36	3	1	234
Etelä-Savo	128	60	39	18	39	18	8	4	214
Kainuu	76	58	27	20	25	19	4	3	132
Kanta-Häme	223	62	45	12	85	24	8	2	361
Keski-Pohjanmaa	38	49	21	27	13	17	6	8	78
Keski-Suomi	262	54	118	24	88	18	19	4	487
Kymenlaakso	168	51	71	22	80	24	10	3	329
Lappi	164	57	83	29	35	12	8	3	290
Pirkanmaa	477	62	59	8	220	29	15	2	771
Pohjanmaa	66	55	15	12	38	31	2	2	121
Pohjois-Karjala	169	53	66	21	47	15	35	11	317
Pohjois-Pohjanmaa	402	67	110	18	72	12	13	2	597
Pohjois-Savo	313	63	83	17	80	16	18	4	494
Päijät-Häme	178	49	74	20	103	28	9	2	364
Satakunta	234	59	47	12	97	25	17	4	395
Uusimaa	1 271	44	445	16	947	33	194	7	2 857
Varsinais-Suomi	359	44	84	10	351	43	22	3	816
Koko maa	4 748	52	1 476	16	2 455	27	398	4	9 077

TAULUKKO 1. Huostassa olleet lapset sijoitusmuodon mukaan maakunnittain 31.12.2013.

(THL, Lastensuojelun tilastoraportti 2013.)

3.2 Perheen huomioiminen sijaishuollossa

Lapsen asemaan sijaishuollossa tulee kiinnittää huomiota. Sijaishuollon aikana lapsella on oikeus hyvään laadukkaaseen kohteluun, sekä lapsen tarpeita vastaavaan sijaishuoltopaikkaan. Lapsella on oikeus tavata läheisiä henkilöitä, sekä omaa sosiaalityöntekijää ja saada tietoa omasta tilanteestaan. Sijoituksen aikana tulee huolehtia, että lapsen oikeudet otetaan huomioon ja lapsi saa tarvitsemansa palvelut sijaishuoltopaikassaan. Lapsen sijoituksen aikana tulee tukea ja turvata työskentely lapsen vanhempien kanssa. Perheen jälleen yhdistämisen edellytyksiä tulisi mahdollisuuksien mukaan tukea ja sen tulisi olla yksi työskentelyn tavoitteista. (Saastamoinen 2010, XVI-XVII.)

Lapsen sijoittaminen ja varsinkin huostaanotto on usein vaikea ja vastentahtoinen asia, paitsi lapselle niin myös hänen perheelleen.

Mahdollisuuksien mukaan lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden lapselle tulee antaa tietoa ja aktiivinen rooli hänen omassa asiassaan. Huostaanoton perusteiden ja toimenpiteiden selvittäminen lapselle on pääsääntöisesti lapsen sosiaalityöntekijän tehtävä, mutta myös sijaishuollossa asioita on hyvä keskustella avoimesti ja se voi auttaa nuorta ymmärtämään ja sopeutumaan tilanteeseen. (Pitkänen 2011, 81.)

Hyvä yhteistyö eri sidosryhmien ja vanhempien kanssa on edellytys työn laadukkaaseen toteutumiseen. Usein sijoituksessa työskennellään vain lapsen tai nuoren kanssa ja vanhempien kanssa työskentely jää vähäiseen rooliin. Sijaishuollon aikana vanhemmuudelle tulisi antaa oikea määrä tilaa. Oikeanlainen tila vanhemmuudelle auttaa vähentämään ristiriitoja vanhempien ja eri viranomaisien välillä. Lisäksi tulisi muistaa että sijoituksen aikana tulisi työskennellä sijoituksen tarpeen poistumiseksi. (Pitkänen 2011, 81.)

Vanhemmuus ei pääty lapsen siirtyessä sijaishuoltoon. Lapselle on usein hyvin tärkeää ja merkityksellistä tietää, etteivät vanhemmat ole hylänneet häntä ja lapsen tulee olla tietoinen, että hänellä on oikeus pitää yhteyttä vanhempiinsa. Vanhemmat voivat auttaa lasta sopeutumaan tilanteeseen ja tarvitsevat myös usein itse tukea tilanteeseen. Joskus vanhemman voi olla vaikeaa pitää yhteyttä sijoituksessa olevaan lapseensa oman kriisitilanteen syyllisyyden ja häpeän vuoksi. Sijaishuollon aikana tulisi tukea lapsen ja vanhemman suhdetta ja auttaa vanhempia ymmärtämään lapsen tilannetta. (Saastamoinen 2010, 139-140.)

4 AMMATILLINEN PERHEKOTI

Ammatilliset perhekodit ovat perhehoidon ja laitoksen väliin sijoittuva sijaishuoltomuoto. Perhekodeissa hoidetaan lapsia, joita ei esimerkiksi vaikeahoitoisuuden takia voi sijoittaa sijaisperheeseen. Työtä tehdään yleensä perheen omassa kodissa. (Lastensuojelun käsikirja, Ammatilliset perhekodit i.a.)

Ammatillinen perhekoti on yritystoimintaa, joka toteuttaa lastensuojelun sijaishuoltoa. Kunnat ostavat sijaishuollon palveluita ammatillisilta perhekodeilta. Ammatillisen perhekodin perustamista säätelee laki, joka luo raamit toiminnalle. Ammatillisia perhekoteja on erilaisia, laissa ei ole selkää määritelmää ammatillisille perhekodeille. Osassa perhekodeista asuu perhe yhdessä samassa taloudessa sijoitettujen nuorten kanssa ja osassa sijoitettuja lapsia hoitaa ulkopuolinen henkilökunta. Perhekodit voivat erota toisistaan myös kooltaan, tilaratkaisuiltaan ja hoidolliselta erityisosaamiseltaan. Jos ammatillisella perhekodilla on aluehallintoviraston myöntämä laitoslupa, saa perhekoti soveltaa lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä. (Saastamoinen 2010, 9–10.) Laissa määritellään myös millä perusteilla perhekotiin voidaan lapsia tai nuoria sijoittaa. Pääosin perhekotiin sijoitetaan huostaanotettuja lapsia, mutta myös kiireellinen tai sijoitus avohuollon tukitoimena on mahdollista. Useat perhekodit tarjoavat myös jälkihuollon palveluita.

Ammatillisen perhekodin harjoittaminen on luvanvaraista. Lupaa haetaan aluehallintovirastolta. Perhekotiin sijoitettujen lasten kanssa asuu usein kaksi ihmistä, jotka vastaavat lasten hoidosta ja kasvatuksesta. Mikäli vastuussa on yksi henkilö, perhekotiin voidaan sijoittaa neljä lasta tai nuorta. Jos molemmat perhekodissa asuvat henkilöt vastaavat perhekodissa toteutettavasta työstä ja ainakin toisella henkilöistä on vaadittava koulutus, voidaan perhekodissa hoitaa enintään seitsemää henkilöä. Perhekodin vastuuhenkilöltä edellytetään soveltuvaa korkeakoulututkintoa, alan tuntemusta, sekä riittävää johtamistaitoa. Vastuuhenkilöltä edellytetään samaa kelpoisuutta kuin kunnallisen lasten- tai nuorisokodin johtajalta. Perhekodin vastaavan ohjaajan tulee koulutukseltaan esimerkiksi sosionomi, sosiaalikasvattaja tai sosiaaliohjaaja.

Myös muu opistotason tai ammattikorkeakoulun tutkinto voidaan harkinnan mukaan hyväksyä, mikäli siihen sisältyy, tai sen lisäksi on suoritettu sosiaalilainsäädäntöön erityisesti lastensuojelutyöhön ja sosiaalihuoltoon liittyviä opintoja (noin 30 opintopistettä). (Lastensuojelun käsikirja, Ammatilliset perhekodit i.a.)

Ammatillisen perhekodin perustamisen edellytyksenä on vaadittavan koulutuksen lisäksi vähintään kolmen vuoden työkokemus lastensuojelusta. Osana työkokemusta voidaan huomioida useamman lapsen sijaisvanhempana toimiminen. Tapauskohtaisesti voidaan harkita työkokemuksen riittävyttä, mutta edellytyksenä on vähintään kolmannes, eli yksi vuosi. Laissa ei ole tarkemmin määritelty minkälainen johtamiskoulutus vastaisi parhaiten perhekodin vastuuhenkilön tarpeisiin. Riittäväksi katsottu johtamistaito voi olla joko tutkintoon sisältyvää, sen lisäksi suoritettua, tai käytännön kokemuksen kautta hankittua johtamistaitoa. Toisella perhekoti vanhemmista tulee olla vähintään perhehoitajalaisa määritelty kelpoisuus, mikäli perhekodissa hoidetaan yhtäaikaisesti useampaa kuin neljää lasta, kolmannen hoitovastuussa olevan tulee olla kelpoisuudeltaan vähintään lähihoitaja. (Lastensuojelun käsikirja, Ammatilliset perhekodit i.a.)

Perhekodeille on säädetty laitoksen kaltaisia tilavaatimuksia. Tilojen tulee täyttää terveys sekä palo- ja pelastusviranomaisten vaatimukset. Jokaiselle lapselle tulee olla oma riittävän suuri huone ja hygienia ja harrastetiloja tulee olla riittävästi. (Lastensuojelun käsikirja, Ammatilliset perhekodit i.a.) Jokaisella lapsella tulee olla oma vähintään 12m² huone. Kahta vierasta lasta ei pääsääntöisesti saa sijoittaa samaan huoneeseen. Asiakirjahallintoa varten tulisi olla lukittu toimisto ja neuvotteluja varten neuvotteluihin soveltuva tila. Harrastetilat parantavat lasten viihtyvyyttä ja tarjoavat virikkeitä. Perhekotikiinteistöön kohdistuu tiukempia vaatimuksia kuin normaalin perheen asuinkiinteistöön. Mikäli rakennus ei ole kivirakenteinen, tai rakennettu erityisesti tulipaloa hidastavista materiaaleista, voidaan sijoitetut lapset majoittaa vain ensimmäiseen kerrokseen, tällöinkin edellytyksenä on, että kiinteistöstä löytyy riittävä määrä poistumisteitä. (Valvira, Valtakunnallinen valvontaohjelma 2012 – 2014.)

Luvanvaraisessa perhekodissa saniteettitiloja tulee olla tytöille, pojille ja henkilökunnalle. Terveydensuojelu- sekä pelastusviranomaisilta tulee olla lausunto tilojen soveltuvuudesta perhekotitoimintaan. Luvanvaraisten perhekotien on tehtävä kirjallinen ilmoitus 30 vrk ennen toiminnan käynnistymistä kunnan terveydensuojeluviranomaisille. Ilmoitukseen tulee liittää terveydensuojeluviranomaisien lausunto. Toimeksiantosopimuksen perustuvat perhekodit eivät ole ilmoitusvelvollisia. Perhekoti yrittäjä on vastuussa palvelun laadusta ja lainmukaisuudesta. Valvontaa hoitavat aluehallintovirasto sekä Valvira, eli sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Yksityisissä lastensuojelun toimintayksiköissä tulee olla julkinen omavalvontasuunnitelma, joka on lasten, nuorten ja huoltajien nähtävissä. (Valvira, Valtakunnallinen valvontaohjelma 2012 – 2014.)

Perhekodin tulisi olla sijainniltaan sellainen, että sieltä löytyisi lapsille ja nuorille riittävästi palveluita. Riittävällä tasolla tulisi olla esimerkiksi koulutus, terveydenhuolto, sosiaalihuollon palvelut, harrastus mahdollisuudet ja kulkuyhteydet. (Lastensuojelun käsikirja, Luvan hakeminen ammatillisen perhekodin perustamiseksi i.a.)

Sijoittava kunta maksaa perhekodille lapsesta tai nuoresta vuorokausimaksua. Yleisesti tunnettua on, että perhekotisijoitukset ovat kunnille laitossijoituksia edullisempi vaihtoehto. Haastateltavat kertoivat, että vuorokausihinta vaihtelee palveluista ja sijainnista riippuen ja on keskimäärin 150–220 euroa vuorokaudelta. Kunnat kilpailuttavat yrittäjien palvelut ja hinta muodostuu yleensä sen perusteella.

5 LIIKETOIMINTASUUNNITELMA

Liiketoiminnan käynnistyminen alkaa hyvästä liikeideasta. Yrittäjäksi ryhtyminen tarkoittaa työn- ja ammatinvalintaa, mutta varsinkin perhekotiyrittäjän tapauksessa myös elämäntapaa. (Viitala & Jylhä 2013, 33.)

Yritystoiminnan aloittamiseen tarvitaan erilaista tietoa ja taitoa. Tulee olla osaamista, kokemusta, näkemystä, rohkeutta, taloudellista pääomaa, suunnitelmia ja keinoja niiden toteuttamiseksi. (Kainlauri 2007, 33.)

Liiketoimintasuunnitelmassa kuvataan liikeidea, toimintamalli, yrityksen päämäärät, tavoitteet, keinot ja strategiat. Perustamisvaiheessa eritahot saattavat haluta kirjallisen liikeidean. Liiketoimintasuunnitelmasta on apua, mikäli haetaan rahoitusta tai starttirahaa. Liiketoiminta suunnitelman avulla pyritään osoittamaan että yrityksellä on todellinen liiketoimintamahdollisuus. Lisäksi liiketoimintasuunnitelma voi olla henkinen matka, jonka avulla selviää, kannattaako liiketoimintaa lähteä luomaan ja miten se kannatta tehdä. (Viitala & Jylhä 2013, 50-51.)

Perhekodilla tulee olla toiminta-ajatus ja visio. Toiminta-ajatuksen tulee antaa vastaus kysymykseen, miksi yritys on olemassa juuri nyt? Toiminta-ajatus määrittelee toimialan, rajat yhteistyökumppaneihin, nousee asiakkaiden tarpeista, määrittelee yrityksen kutsumusta, auttaa havainnoimaan yrityksen toimintaan vaikuttavia ympäristön muutoksia, kannustaa etsimään uusia ideoita ja kehittämään toimintamuotoja. (Välke 2007, 29.) Perhekodin toiminta-ajatus voisi olla esimerkiksi ”Perhekotimme tarjoaa turvallista ja kodinomaista sijaishuoltoa kouluikäisille lapsille ja nuorille, kodikkaassa maalaismiljöössä kuitenkin lähellä kaupunkien palveluita.”

Visio taas määrittää mitä tulevaisuudelta haluaisimme. Suunnan määrittäminen on yrittäjän tehtävä. Perhekodilla visio voisi olla esimerkiksi ”Perhekotimme toiminta tulee kasvamaan ja kehittymään vuoteen 2017 mennessä tarjoten sijaishuoltoa viidelle lapselle tai nuorelle, kasvun myötä mahdollistuu myös työntekijän palkkaaminen.” (Välke 2007, 29.)

Vision ja liikeidean määrittelyn jälkeen tulee suunnitella yritykselle strategia. Strategian tulisi antaa vastaus kysymykseen: Miten yritys saavuttaa visionsa? Yrittäjän tulisi onnistua arvioimaan alan tärkeimmät asiakasvaatimukset; näitä ovat esimerkiksi toimintavarmuus, suorituskapasiteetti ja hinta-laatusuhde. Yleisimpiä strategiavaihtoehtoja ovat parhaan palvelun strategia, kustannusjohtajuus (edullisimmat kustannukset), tuote differointistrategia (panostaminen muista erottuviin innovatiivisiin ratkaisuihin) tai muiden seurailu (Välke 2007, 36.)

Yritystä perustettaessa on mahdollista hakea erilaisia avustuksia ja erityisrahoitusta, esimerkiksi työvoimahallinnon starttirahaa. Perhekodin perustamiseksi rahoitusta voi hakea TE-keskuksen lisäksi Finnveralta ja Tekesiltä. Lisäksi pankista voi hakea lainaa. Rahoitusta pohdittaessa tulisi ottaa huomioon, kuinka pian yritys alkaa tuottaa ja minkälaisista summista on kysymys, kuinka paljon pankilta rahoitusta saadaan, mikä on korkotaso, lainan takaisin maksusuunnitelma ja minkälaiset vakuudet lainalle vaaditaan. Yritystoiminnan käynnistyessä yrittäjä ilmoittaa toiminnan alkamisesta verotoimistoon. (Kainlauri 2007, 107-114.)

Yhtenä menetelmänä liikeideaa pohtiessa on SWOT-analyysi, joka toimii apuna liikeidean kehittämisessä. Analyysissä suunnitellaan toimintaa pohtimalla vahvuuksia ja heikkouksia, sekä organisaation että toimintaympäristön mahdollisuuksia ja uhkatekijöitä. Heikkouksia ja uhkatekijöitä pohdittaessa tulisi miettiä miten heikkouksista tulisi vahvuuksia ja kuinka uhkatekijät muuttuvat mahdollisuuksiksi. SWOT-analyysi yrittäjän kannattaa tehdä omasta itsestään ja liikeideastaan. (Kainlauri 2007, 34.)

Liiketoimintaa suunniteltaessa tulee pohtia myös yhtiömuotoa. On olemassa henkilöyrityksiä, joita ovat yksityinen toiminimi, avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö ja pääomayrityksiä, johon kuuluvat osakeyhtiö ja osuuskunta. Henkilöyrityksissä yrittäjät vastaavat yrityksestä henkilökohtaisella omaisuudellaan ja pääomayrityksissä vastuu on sijoitetulla pääomapanoksella. (Viitala & Jylhä 2013, 53-55.)

Julkinen sektori ja yritykset ulkoistavat toimintojaan, kuten esimerkiksi haastattelussa tuli ilmi, että kunta ostaa kaikki sijaishuollon palvelut. Oman tuleva yritykseni ei vielä alkuvaiheessa tarjoa työtä kun itselleni ja satunnaisille sijaisille, mutta tulevaisuudessa toimintaa voisi olla mahdollista laajentaa. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tarkasteltuna, perhekodin liiketoiminta pyrkii kuitenkin vastaamaan sijaishuollon tarpeisiin.

5.1 Liikeidea ja ympäristöanalyysi

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen alkaa ideoinnista. Suunnitelman on tarkoitus olla kirjallinen esitys yritysideoista ja sen toteuttamisesta. Liiketoimintaa suunniteltaessa tulisi miettiä mitä ja kenelle palvelua kehitetään, sekä kartoittaa palvelun tarve. Yrityksen perustaminen lähtee liikkeelle liikeideasta. Liikeidean tulisi perustua aina asiakkaan tarpeisiin, siksi tarpeenkarttoitus on usein paikallaan. Liikeideassa tulisi määrittellä asiakkaat, tuotteet ja kilpailuedut. Tärkeimmät kysymykset liikeidea pohtiessa ovat kenelle, mitä ja miten. Liikeidea suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon onko toiminta pysyvää, kuinka asiakkaat ja heidän tilanteensa tunnetaan, mikä on markkina-alue, organisaatio pärjääkö yksin vai tarvitsenko henkilökuntaa. (Kainlauri 2007, 35.)

Ensivaiheen liikeidea voi lähteä pohtimaan ryhmittelemällä sen ydinpalvelun, yrittäjän osaamisen ja toimintaympäristöön liittyvien tekijöiden mukaan. Ydinpalvelulla tarkoitetaan keskeistä palvelua, jota yritys myy asiakkaalleen. Yrittäjän osaamisella tarkoitetaan ydinpalvelun lisäksi muita tietoa ja taitoa ja mahdollisuuksia joita yrittäjä voi tarjota asiakkailleen. Osaamisalan määrittelyllä voidaan tehdä tulkintoja kuinka kapea tai laaja-alaista palvelua yrittäjä pystyy tarjoamaan. Toimintaympäristön analyysi auttaa kartoittamaan toimintaympäristöä mahdollisuuksia ja haasteita, palvelun ja kysynnän kohtaamista ja olemassa olevien palveluiden puutteita ja heikkouksia. (Kainlauri 2007, 35.)

Toimintaympäristöä tulisi analysoida ennen yrityksen perustamista. Toimintaympäristöä analysoidessa tulee ottaa huomioon paljon eri asioita. Toimintaympäristöön liittyy paljon erilaisia tekijöitä, joita ovat muun muassa resurssit, osaaminen, pääoma, työvoima, tilat ja yhteistyöverkosto. Tekijöitä arvioitaessa tulisi selvittää markkinoihin, kysyntään, kilpailuun, yhteiskunnallisiin ja ympäristöön liittyviä asioita. Toimintaympäristöön vaikuttavat väestölliset, teknologiset, taloudelliset ja poliittiset tekijät. Sosiaali- ja terveysalalle aikovan yrittäjän kannattaa perehtyä toimialan taustoihin ja tulevaisuuden näkymiin. Palvelun järjestämisen tavat ovat kuntakohtaisia. (Viitala & Jylhä 2013, 42-44.)

Perhekotia perustettaessa on hyvä pohtia myös taloudellista toimintaympäristöä. Taloudellinen tilanne vaikuttaa palvelujen hintaan ja kysyntään. Kunnan ollessa palvelun ostajana kunnan elinkeinorakenne, työllisyysaste, vauraus, kunnan laitosinvestoinnit, kunnallisten toimijoiden arviot ja odotukset lähitulevaisuuden tarpeesta vaikuttavat hyvinvointialan yrittäjään. (Kainlauri 2007, 49.)

5.2 Perustamisen prosessi

Meille ensimmäinen konkreettinen haaste perhekodin perustamiselle on sopivan tilan löytäminen sekä rahoituksen hankkiminen. Sopiville tiloille on asetettu tiukat vaatimukset, vanhemmat suuret asunnot eivät usein täytä palo- ja pelastusviranomaisten vaatimuksia. Tilojen hankkimisen lisäksi taloudellisia investointeja perustamiseen liittyen on myös esimerkiksi riittävän suuri auto, sisustus, yrityksen kirjanpito ja mahdolliset palkkakulut ulkopuolisille. Lisäksi haasteina on toiminnan käynnistyminen, eli asiakkaiden saaminen.

Perhekoti yrittäjyyteen liittyy myös muita huomioitavia asioita. Työntekijöitä tulee olla riittävästi suhteessa hoidettavien määrään. Perhekodissa tulee olla yksi hoitovastuussa oleva työntekijä kahta hoidettavaa lasta kohden. Mikäli perhekodissa käytetään ulkopuolisia työntekijöitä, tulee perhekotiyrittäjän ottaa huomioon muun muassa työsuojeluviranomaisen määräykset henkilöstötiloista. Perhekodissa tulisi olla osaamista myös työnantajavelvoitteiden hoitamiseen. (Lastensuojelun käsikirja, ammatilliset perhekodit i.a.)

Perhekodin perustaminen on luvanvaraista toimintaa, kun perhekotiin sopivat tilat ovat olemassa ja henkilöstön pätevyys vaatimukset täytetty, on aika hakea perhekodille lupaa. Lupaa haetaan siltä aluehallintovirastolta, jonka alueella palvelua tuotetaan. Mikäli perhekoti toimii useammilla alueilla, lupaa haetaan Valviralta. Lupahakemuksessa tulisi käydä ilmi kuka palvelua tuottaa, henkilö- tai yritys ja yhteisötunnus, yhteystiedot, toimitusjohtajan tai liiketoiminnasta vastaavan henkilön tiedot, sekä toimintayksiköiden nimet ja yhteystiedot. Hakemuksesta tulee löytyä myös tuottavien sosiaalipalvelujen sisältö, tuottamistapa ja laajuus sekä asiakaspaikkojen lukumäärä, vastuuhenkilön henkilötiedot, työkokemus ja tehtävä sekä mahdollisen muun henkilöstön määrä ja koulutus, tieto rekisteröitymisestä työnantajarekisteriin, toiminnan aloituspäivä, asiakaskirjojen säilyttämispaikka, asiarekisteripidon perusteet ja rekisterinpidosta vastaavahenkilö ja tietosuojavastaava. Lisäksi hakemuksessa tulee olla palvelunlaadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden arvioimiseksi tarvittavat muut tiedot. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista, Luvan hakeminen 8§.)

Lupahakemuksen jättämisen jälkeen aluehallintovirasto suorittaa tarkastuksen ympärivuorokautista palvelutoimintaa harjoittavaan yksikköön. Tarkastukseen osallistuu aluehallintoviraston edustajan lisäksi sijaintikunnan edustaja. Tarkastuskäynnillä tarkastetaan toimintasuunnitelma, toiminnan sisältö, hakijoiden kelpoisuus, henkilökunnan riittävyys sekä toimitilat. (Lastensuojelun käsikirja, Luvan hakeminen ammatillisen perhekodin perustamiseksi i.a.)

Toisena vaihtoehtona voi myös olla jo valmiiksi perustetun perhekotiyrityksen ostaminen, jolloin lupa-asiat, laatukäsikirja ja omaevalvontasuunnitelma olisivat jo valmiina. Sijoitusten jatkuminen on usein tyypillistä perhekoti yrityksen vaihtaessa omistajaa.

6 PERHEKODIN TOIMINNAN EDELLYKSIÄ

Toiminnan edellytyksiin kuuluvat riittävät asianmukaiset tilat ja varusteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Perhekodin toiminta ilman sijoituksia loppuu nopeasti. Sijoitusten hankkimiseksi markkinointi on varsinkin alussa tärkeää ja kilpailutusten käytäntöihin on syytä perehtyä.

Uudessa 2015 voimaan tulevassa sosiaalihuoltolaissa edellytetään että palveluiden tuottaja laatii kirjallisen omavalvontasuunnitelman toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi. Omavalvonnan avulla voidaan seurata ja kehittää palveluiden laatua päivittäisessä työssä. Omavalvonnan avulla pystytään paremmin tunnistamaan, ehkäisemään ja korjaamaan palvelun epäkohtia ja riskejä aiheuttavia tilanteita sekä palvelun onnistumisen kannalta epävarmoja tekijöitä.

Toiminnan laatu ja hyvin tehty laatukäsikirja on yksi kilpailuvaltti. Laatukäsikirjaan kannattaa panostaa jo toiminnan alkuvaiheessa. Sijaishuolto paikan pitää varmistaa toimintansa laadun takaisuus niin, että palvelu vastaa koko sijoituksen ajan lapsen ja nuoren tarpeisiin. (Valvira, valtakunnallinen valvontaohjelma 2012 – 2014, 15.)

6.1 Markkinointi ja kilpailutus

Kysynnän ja tarjonnan tulee kohdata. Tämän takia tulee miettiä tarkkaan, min-kälaisen yrityksen perustaa ja minne. Vuorokausihinta on varmasti hyvin merkittävä kilpailutekijä. Markkinointia pohdittaessa olisi hyvä tehdä markkinointisuunnitelma. Markkinointisuunnitelmaa tehtäessä tulee pohtia, kenelle palvelu tuotetaan, mikä on palvelun hyöty, hinta, hinta verrattuna kilpailijoihin, miksi tuote ja palvelu tulisi ostaa juuri täältä ja miten markkinointi hoidetaan. (Viitala & Jylhä 2007, 113–117.)

Varsinkin toiminnan käynnistyessä markkinointiin tulee panostaa. Perhekodin tapauksessa markkinointi koostuu yhteydenotoista palvelun ostajaan eli kuntiin. Aluksi vuorokausihinta tulee kilpailutusten johdosta pitää mahdollisimman alhaisena, koska ilman sijoitettuja nuoria, yrityksellä ei ole tuloja. Kunnat sijoittavat nuoria, siksi yhteistyö ja markkinointi kuntiin ovat tärkeitä. Perhekoti voi tarjota sijaishuollon palveluita useille eri kunnille. Mahdollisuuksien mukaan kuntiin voi lähettää painettuja esitteitä. Laadukkaat internetsivut antavat positiivisen vaikutelman palvelusta. Laatukäsikirjan on hyvä olla myös internetissä kaikkien nähtävillä. Ajan myötä onnistuneet sijoitukset ja toimiva yhteistyö lisäävät palvelun tunnettavuutta ja arvostusta.

Kilpailutuksissa arvioidaan seuraavia asioita: sijaishuoltopaikan kykyä vastata lasten tarpeisiin, pohditaan täyttyvätkö kaikki vaadittavat kriteerit, ovatko lupasiat kunnossa, täyttyvätkö henkilökunnan pätevyysvaatimukset ja katsotaan onko hinta suhteessa laatuun ja palveluun. Mikäli perhekoti läpäisee kilpailutuksen, voidaan kunnasta tehdä sijoituksia perhekotiin. Sijoituksia saa harvoin ilman kilpailutuksia. Kilpailutuksia varten kannattaa laatia laadukas laatukäsikirja ja oma-valvontasuunnitelma.

Suuri osa perhekodeista osallistuu kuntien kilpailutuksiin. Kuntien palvelun ostaja säätelee laki julkisista hankinnoista. Alkavan yrittäjän kannattaa seurata kilpailutuksia. Julkisia hankinta-asiakirjoja lukemalla voi tutustua yritysten tekemiin tarjouksiin. Kunta määrittelee ehdot, sisällön ja hankintaperusteet. Tarjouksen tekijä vastaa pyydettyihin asioihin. Tarjouskilpailutusten peruseriaatteena on lainmukaisuus, selkeys ja riittävä informatiivisuus. Tarjouksia laadittaessa kannattaa tutustua kuntien palvelustrategioihin. (Kainlauri 2007, 48–49.)

6.2 Omavalvontasuunnitelma

Palveluntuottaja on vastuussa omavalvonnan toteutumisesta. Vuonna 2012 yksityisille sosiaalipalveluiden tuottajille tuli velvollisuus laatia ja ottaa käyttöön omavalvontasuunnitelma. Valvira päivitti omavalvontasuunnitelmaa koskevan määräyksen ja se tuli voimaan vuoden 2015 alussa.

Jokaiselta perhekodilta tulee löytyä kirjallinen omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelman avulla tulisi pystyä ennaltaehkäisemään, tunnistamaan ja korjaamaan palveluissa esiintyvät epäkohdat ja epävarmat riskejä aiheuttavat tilanteet. Omavalvonnan avulla voidaan kehittää ja seurata palveluiden laatua päivittäisessä työssä. Omavalvontasuunnitelman tarkoituksena on kertoa miten toimintayksikössä on huolehdittu palvelun laadukkuus ja asiakasturvallisuus. Omavalvontasuunnitelmasta tulee käydä ilmi, miten toimitaan, mikäli palvelu ei toteudu tavoitteiden mukaisesti, tai palvelun asiakasturvallisuus uhkaa vaarantua. Omavalvontasuunnitelma auttaa henkilökuntaa arvioimaan omaa toimintaansa sekä kuulemaan asiakkaita laatuun ja asiakasturvallisuuteen liittyvissä asioissa. Lisäksi se auttaa ottamaan huomioon asiakaspalautteen toiminnan kehittämiseksi. (Valvira, Omavalvonta sosiaalipalveluissa i.a.)

Valviran laatimasta sosiaalipalveluiden omavalvontasuunnitelmasta tulee löytyä palveluntuottajan tiedot, yksikön toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet, riskienhallinnan menetelmät ja työnjako, omavalvontasuunnitelman laatijat ja seurannan menetelmät, asiakkaan asema ja oikeudet sisältäen palvelun tarpeen arvioinnin, hoito ja kasvatussuunnitelma, asiakkaan kohtelun ja itsemääräämisoikeuden rajoittamisen periaatteet, palvelun sisällön omavalvonta, asiakasturvallisuus, yhteenveto ja omavalvonta suunnitelman hyväksyminen. Yksikökohtainen omavalvonta suunnitelma tulisi pitää julkisesti nähtävillä. (Valvira, Omavalvonta sosiaalipalveluissa i.a.) Omavalvontasuunnitelma voi löytyä internetistä, tai se voi olla nähtävillä toimintayksikössä.

6.3 Laatukäsikirja ja hoito- ja kasvatussuunnitelma

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä kuntaliitto ovat laatineet lastensuojelun laatusuosituksen. Laatusuosituksessa korostetaan lastensuojelun eettisyyttä sekä vanhempien lasten ja nuorten osallisuutta. (Valvira, valtakunnallinen valvontaohjelma 2012 – 2014, 15.)

Laadukas palvelu vaatii toteutuakseen riittävästi koulutettua, osaavaa ja motivoitunutta henkilöstöä, joilla on oikeus koulutukseen ja työnohjaukseen. Perhekodin tilojen ja ympäristön tulee olla sopia tuotettavaan palveluun ja niiden tulee tarjota lapsille ja nuorille mahdollisuus riittävään yksityisyyteen. Perhekodista tulee olla säännöllisesti yhteydessä palvelun tilaajiin, lapsen asioista vastaaviin sosiaalityöntekijöihin, vanhempiin ja lapsen muuhun verkostoon. Käytettävien menetelmien ja työskentelytapojen on oltava tarkoituksenmukaisia ja niiden tulee vastata lasten ja nuorten tarpeisiin sekä noudatettava lastensuojelun eettisiä periaatteita. Tärkeitä asioita lapsille ja nuorille ovat aikuisten läsnäolo, yhteinen aika ja huomioiva välittävä ilmapiiri. Lapsilla, nuorilla, vanhemmilla ja palvelun tilaajilla tulee olla mahdollisuus antaa säännöllisesti asiakaspalautetta ja palaute tulee myös käsitellä ja ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon perhekodin toiminnassa. (Valvira, valtakunnallinen valvontaohjelma 2012 – 2014, 15.)

Perhekodin arvot ja kasvatuseriaatteet määrittelevät laatukäsikirjan sisältöä. Laatukäsikirjan tarkoituksena kuvata ja selkeyttää yksikön toimintaa ulkopuoliselle lukijalle sekä yksikön henkilökunnalle. Laatukäsikirja helpottaa palveluiden laadun ja vaikuttavuuden seuraamista sekä arviointia. Laatukäsikirjassa tulee kuvata organisaation tehtävä ja toimintaympäristö, perusarvot ja keskeiset toiminta periaatteet, asiakkaat, yhteistyökumppanit ja sidosryhmät, keskeiset palvelut ja niiden toteuttaminen, toiminnan ja palveluiden arviointimenettely sekä toiminnan parantamisen ja kehittämisen muotoja. (Rousu & Holma 2004, 58.)

Perhekodeissa jokaiselle lapselle, joka on sijoitettu avohuollon tukitoimena, tai joka on huostaanotettu, on laadittava hoito- ja kasvatussuunnitelma, jonka tarkoituksena on täydentää lastensuojelulain 30 §:n määrittelemää asiakassuunnitelmaa. Hoito- ja kasvatussuunnitelmassa tulee arvioida lapsen tuen ja hoidon sisältöä. Sisältöä arvioidessa tulee ottaa huomioon, mitä asiakassuunnitelmassa on määritelty sijaishuollon tarkoituksesta ja tavoitteista. Hoito- ja kasvatussuunnitelman tarkoituksena on täydentää asiakassuunnitelmaa ja sijaishuollossa järjestettävää hoitoa ja huolenpitoa. Hoito- ja kasvatussuunnitelma tulee antaa tiedoksi lapsen sosiaalityöntekijälle ja lapsen huoltajille. (Valvira, Omavalvonta sosiaalipalveluissa i.a.)

Asiakassuunnitelman laatii lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä yhdessä lapsen ja lapsen huoltajien kanssa. Hoito- ja kasvatussuunnitelma taas laaditaan sijaishuollon yksikössä, johon lapsi on sijoitettuna. Myös hoito- ja kasvatussuunnitelma tulisi tehdä yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa. Hoito- ja kasvatussuunnitelma on tärkeä hoidon ja huolenpidon toteuttamiseksi. Hoito- ja kasvatussuunnitelma konkretisoi arkipäivän tavoitteiksi asiakassuunnitelmaan kirjatut tavoitteet, sekä kuvaa yksityiskohtaisesti miten lapsen tarpeisiin vastataan. Suunnitelmaa seurataan ja päivitetään säännöllisesti. (Saastamoinen 2010, 85.)

7 AINEISTON ANALYSOINTI

Aineisto muodostui teoratiedon lisäksi neljästä haastattelusta. Molemmille sosiaalityöntekijöille oli samanlaiset tarpeenkartoitukseen liittyvät kysymykset ja molemmille perhekotiyrittäjille samanlaiset yrityksen perustamiseen liittyvät kysymykset.

Analysoin keräämääni aineistoa teemoittelun avulla. Teemat ovat työssä esiintyviä keskeisiä aiheita ja niitä voidaan muodostaa aineistolähtöisesti etsimällä tekstimassasta haastatteluja, vastauksia tai kirjoitelmia yhdistäviä seikkoja. Teemoittelu toimii luontevana tapana muun muassa teemahaastatteluiden analysoimisessa. Haastatteluissa on ennakkoon määritellyt teemat, jotka toteutuvat yleensä kaikissa haastatetuissa, tosin määrä ja tapa voi vaihdella. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Aloitin aineiston analysoinnin kirjoittamalla sähköpostitse saamani haastatteluiden vastaukset puhtaaksi. Jonka jälkeen lähdin yhdistämään sosiaalityöntekijöiden ja perhekotiyrittäjien haastatteluja, sekä pohtimaan aineiston keskeisiä teemoja.

Tarpeenkartoitaminen oli yksi teema, joka esiintyi teoriaosuudessa, sekä sosiaalityöntekijöiden haastatteluissa. Toisella paikkakunnalla oli tarvetta perhekodin perustamiselle ja toisella paikkakunnalla tarvetta ei ollut. Opinnäytetyössäni käsittelin tarpeenkartoitamisen ja ympäristöanalyysin teoriaa ja tärkeyttä.

Perhekotiyrittäjien haastatteluiden keskeisiä teemoja olivat perhekodin perustaminen ja siihen liittyvät käytännön asiat. Rahoitus ja liiketoiminnan kannattavuus oli teema, joka esiintyi teoriaosuuden lisäksi myös yrittäjien haastatteluissa. Päädyin raportoimaan haastatteluiden tulokset omassa osiossaan. Tämän jälkeen kävin läpi johtopäätökset ja pohdin tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

Opinnäytetyön lisäksi laadin 20-sivuisen liiketoimintasuunnitelman, jossa hyödynsin opinnäytetyössäni olevaa teoratietoa, sekä haastatteluista saatua aineistoa.

8 TYÖN TULOKSET

Tarpeen kartoittamiseksi haastattelin kahta lastensuojelun sosiaalityöntekijää, Ensimmäinen oli pääkaupunkiseudun keskisuuren kunnan lastensuojelun johtava sosiaalityöntekijä. Toinen haastateltavista oli Pohjois-Savossa olevan kunnan lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Johtavasosiaalityöntekijä kertoi, että tarvetta uudelle perhekodille olisi. Pohjois-Savosta kerrottiin, että tarvetta uusille perhekodeille ei ole ja perhekoteja on jo liikaa. Muihin kysymyksiin Pohjois-Savon sosiaalityöntekijä ei vastannut mitään. Etelä-Suomen kunta ostaa tällä hetkellä kaikki sijaishuollon palvelut, joten olisi hyvä, että myös oman kunnan alueella olisi riittävästi palveluntarjontaa. Useita lapsia hyödyttää se, että asuu kotikunnassa, vaikka ei voi asua omassa kodissaan. Jos lapsi saa asua omassa kunnassaan, koko lapsen tukiverkko ei hajoaisi. Johtavan sosiaalityöntekijän mukaan kunta tarvitsee sijaishuollon paikkoja, joissa on hyvä hoito, ja vahvat tukirakenteet niin, ja että lasta ensimmäisten ongelmien jälkeen luovuteta pois. Tärkeää on myös taito tehdä yhteistyötä lapsen oman verkoston kanssa. Erityisesti tarvetta olisi myös intervallityyppiselle hoidolle, esimerkiksi tukiviikonlopuille ja loma-aikojen tilanteisiin, kun tukiperhettä ei löydy.

Haastattelin kahta perhekotiyrittäjää, jotka tarjoavat sijaishuollon palveluita. Toinen perhekoti tarjoaa myös jälkihuollon palveluita heille jo aikaisemmin sijoitetuille lapsille ja nuorille. Ensimmäinen haastateltavista yrittäjistä on perustanut oman perhekodin vuonna 2009. Idean perustamisesta hän sai tuttavaltaan, joka piti omaa perhekotia. Hänellä oli ollut pitkä työura lastensuojelulaitoksen johtajana toimimisesta. Toinen haastateltavista on ostanut perhekodin vuonna 2013. Hän oli työskennellyt perhekodissa vuoden ajan ennen perhekodin ostamista.

Molemmissa perhekodeissa toiminta on alkanut hyvin ja sijoituksia on ollut heti yrittäjyyden käynnistyessä. Ensimmäinen haastateltava kertoi heidän perhekodissaan olevan yhä edelleen kaksi sijoitettua lasta, jotka he saivat heti toiminnan käynnistyessä. He eivät halua enempää sijoituksia, ja toiminta on jo kahdella sijoitetulla lapsella taloudellisesti kannattavaa. Toisessa perhekodissa sijoitettuja nuoria on kolme.

Molemmissa perhekodeissa olisi myönnettyjen lupien puolesta mahdollisuus lisätä sijoitettujen nuorten määrää. Kumpikaan perhekotiyrittäjistä ei ole erityisesti markkinoinut yritystään. Ensimmäinen haastateltava kertoi tunteneensa hyvin kuntien johtavia sosiaalityöntekijöitä ja että heillä ei ole ollut tarvetta osallistua kilpailutuksiin. Toinen haastateltavista yrittäjistä on osallistunut useiden kuntien kilpailutuksiin ja tehnyt sopimuksia useiden eri kuntien kanssa. Tätä kautta perhekoti ei ole kuitenkaan saanut uusia sijoituksia.

Vuorokausihinnoissa oli vastausten mukaan pientä eroavaisuutta. Ensimmäisen haastateltavan kertoman mukaan pääkaupunkiseudun vuorokausihinnat vaihtelevat 150–185 euron välillä. Toinen haastateltava kertoi heidän vuorokausihinnaksi 208–220 euroa kilpailutuksista riippuen. Ensimmäisen haastateltavan yrittäjän perhekoti on kaksi kerroksinen omakotitalo, joissa asuinneliötä on 239 m². Yritystä perustettaessa heillä meni noin 30 000-40 000 euroa muun muassa kalustukseen ja erilaisiin tarvikkeisiin. Toisen yrittäjän perhekoti on 300 m² omakotitalo. Talon ostamisen ja lainan lyhennyksien lisäksi kustannuksia tulee esimerkiksi huonekaluista, toimistotarvikkeista, palkkakuluista, ruokakustannuksista, tilitoimiston palveluista, vakuutuksista, lasten harrastuksista ja lomamatkoista.

Molempien perhekotiyrittäjien mielestä perustamisessa haastavaa oli erilaiset lupa-asiat ja paperityöt. Alussa tuli laatia esimerkiksi omavalvontasuunnitelma terveystoimintamääräyksille, pelastus- ja turvallisuussuunnitelma paloviranomaisille sekä omavalvontasuunnitelma sosiaaliviranomaisille. Molemmat perhekodit ovat yhtiömuodoltaan osakeyhtiötä. Lisäksi ensimmäinen haastateltava yrittäjä kertoi, että perustamiseen liittyen toimitettiin erilaisia asiakirjoja, sekä AVI:n tarvitsemia liitteitä, joita oli muun muassa taloussuunnitelma, tilasuunnitelma ja toimintasuunnitelma. Perustamiseen liittyvissä lupa-asioissa molemmilla yrittäjillä meni aikaa noin kolme kuukautta.

Kysyessäni, mitä yrittäjät tekisivät nyt toisin, ensimmäinen haastateltavista yrittäjistä kertoi, että jos perustaisi yritystään nyt, hän hakisi ELY-keskukselta starttirahaa. Toinen yrittäjistä suositteli valmiin yrityksen ostamista, koska silloin lupa-asiat olisivat jo valmiina.

Perhekodin perustamista suunnitteleville ensimmäinen haastateltavista suositteli heti alussa laatukäsikirjan laatimista, sen avulla on helpompi määritellä arjen rutiineja. Laatukäsikirjaa voi päivittää ja tarkentaa toiminnan käynnistyessä. Lisäksi hän suositteli panostamaan työnohjaajaan, joka tuntee lastensuojelun ja perhekotityön. Toinen yrittäjä suositteli huolehtimaan siitä, että oma avioliitto on kunnossa yrittäjäksi ryhdyttäessä. Hänen mielestä olisi myös hyvä, jos yrittäjäksi aikovan perheen oman lapset eivät olisi ihan pieniä.

Molemmat perhekotiyrittäjät kertoivat työn olevan vapaata, mutta sitovaa. Ensimmäinen haastateltavista kertoi työn antavan mahdollisuuden monenlaiseen kivaan tekemiseen lasten kanssa. Lasten kanssa liikutaan luonnossa ja harrastetaan monenlaista liikuntaa. Haasteita on lasten koulunkäynnissä ja lasten verkostoissa. Koskaan ei tiedä, millaisen perheen/sukulaiset/lapset tulevat saamaan. Kun toiminta on vakiintunut eli asiakkaita on talossa tarpeeksi ja taloustilanne on hallinnassa, voi valita asiakkaat. Alussa valitseminen ei todennäköisesti ole mahdollista. Toinen haastateltavista yrittäjistä kertoi perhekotiyrittäjyyden vahvuudeksi oman vapauden ja hyvät tulot. Toimeentulo on turvattu jo kahden lapsen sijoituksilla. Hän kertoi työn olevan haastavaa mutta kiintoisaa.

8.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa sellaista tietoa yksityisen ammatillisen perhekodin perustamisesta, jota tarvitaan, kun suunnitellaan oman yrityksen perustamista. Tapaustutkimuksella pyrin saamaan selville asioita, joita tulee huomioida ennen perhekodin perustamista ja asioita, joita tulee ottaa huomioon, että perhekodin toiminta olisi pitkäjänteistä ja kannattavaa. Omasta mielestäni sain koottua työhön keskeisiä asioita perustamiseen liittyen.

Omaa yritystä suunniteltaessa on tärkeää tietää, mitä kaikkea perustamiseen liittyy. Perhekodin perustamiseen liittyvät vaatimukset, sekä lupa-asiat, liiketoimintasuunnitelma ja omavalvontasuunnitelma ovat keskeisiä asioita yritystoimintaa suunniteltaessa ja käynnistettäessä.

Lisäksi tavoitteena oli pyrkiä selvittämään, onko suunnitellun ammatillisen perhekodin perustamiselle tarvetta, sekä pyrkiä kartoittamaan vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia, joita liittyy yksityisyrittäjyyteen perhekotia perustettaessa. Opinnäytetyötä tehdessä syntyi käsitys, että yhteiskunnallinen tilanne on haastava, kunnat suosivat sijoituksia sijaisperheisiin edullisten kustannusten johdosta. Riskinä on, että liian haastavia lapsia sijoitetaan sijaisperheisiin. Perhekotiyritykset ovat joutuneet lomauttamaan henkilöstöään ja osa on lopettanut toimintansa, koska eivät ole enää saaneet uusia sijoituksia. Kuitenkin perhekoteille on edelleen tarvetta, tarve vaihtelee paikkakunnasta riippuen. Menestyäkseen perhekodin palveluiden on oltava laadukkaita ja toimintaa pitää kehittää jatkuvasti. On myös hyvä pohtia omia vahvuuksia ja tuoda niitä esiin esimerkiksi kilpailutuksiin osallistuttaessa. Perhekotiyrittäjien kertoman perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä, että toiminta on ollut mielekästä, taloudellisesti kannattavaa mutta sitovaa.

Tutkimustulokset ovat haasteltujen kertomaan ja kokemuksiin, sekä omiin näkemyksiini perustuvia, joten niistä ei voida tehdä yleistettäviä johtopäätöksiä. Vastaukset yrittäjien osalta olivat kuitenkin samansuuntaisia, joten ne vahvistivat omia käsityksiäni perustamisesta ja yrittäjyydestä. Mikäli samanlainen kysely tehtäisi esimerkiksi perhekotiyrittäjälle, jonka perhekodissa sijoituksia on liian vähän, voisi tulos olla aivan toisenlainen.

Opinnäytetyön tekeminen on mahdollistanut perhekodin perustamiseen perehtymisen. Se on lisännyt tietoisuuttani liiketoimintasuunnitelman tarpeellisuudesta. Liiketoimintasuunnitelma on yleensä tarpeen jo rahoitusta hankkiessa. Liiketoimintasuunnitelman laatiminen on konkretisoanut prosessia ja auttanut ottamaan huomioon koko perustamisen prosessin. Opinnäytetyötä tehdessäni olen löytänyt uusia palveluntarjoajia, joilta saa apua ja tukea yrityksen perustamiseen.

Ennen opinnäytetyön käynnistymistä olin vakaasti sitä mieltä, että tulen perustamaan heti valmistuttuani oman ammatillisen perhekodin. Asiaa tutkittuani ja perhekotiyrittäjien haastatteluiden perusteella on vahvistunut ajatus yhteiskunnallisen tilanteen seuraamisesta ja erilaisten vaihtoehtojen toteuttamisesta. Perhekotiyrittäjyyteen liittyy paljon lupa-asioita ja suunnitelmien laatimisia. Molemmat haastateltavista yrittäjistä kertoivat lupa-asioiden olleen työläisiä. Valmiin taloudellisesti vakaalla pohjalla olevan yrityksen ostaminen voisi pienentää mahdollisia riskejä ja helpottaa toiminnan käynnistymistä, sekä sopeutumista uuteen rooliin perhekodin vastuuhenkilönä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyössäni työntuloksilla pyrin saamaan käytännön kokemuksia teoria-tiedon lisäksi. Tutkimuksen tulokset kunnan edustajien osalta, olivat hyvin erilaisia. Tämä toi esille, että kaikkialla tarvetta ei ole, ja kuinka tärkeää on huolellinen ympäristöanalyysi, sekä tarpeenkartointus. Molemmat yrittäjät, joita haastatelin, kertoivat toiminnan olevan taloudellisesti kannattavaa. Tästä huolimatta ei voida tehdä johtopäätöstä, että toiminta olisi myös uuden yrittäjän kohdalla taloudellisesti kannattavaa. Vaihtoehtoisia toimintamalleja perinteiselle sijaishuololle kannattaa harkita. Mikäli sijoitukset vähentyvät, liiketoimintaa voidaan toteuttaa esimerkiksi erilaisilla avohuollon työskentelymalleilla, näin koko liiketoiminta ei ole riippuvainen huostaanottojen määrästä.

Lähetin useita kyselyitä eri perhekoteihin saamatta kuitenkaan minkäänlaisia vastauksia. Vastaamattomuudelle voi olla useita eri syitä. Kysely on voinut olla sellainen, ettei se ole herättänyt vastaajien mielenkiintoa, kyselyn vastaanottajalla ei ole ollut aikaa vastaamiseen, tai ajatus mahdollisista tulevista kilpailijoista on voinut vaikuttaa vastaamatta jättämiseen. Valitsin tarkoituksen mukaisesti haastateltaviksi yrittäjiksi muualla kuin omalla kotipaikkakunnallani toimivat yrittäjät.

Samalla paikkakunnalla toimivien yrittäjien haastattelut olisivat voineet aiheuttaa kilpailu asetelman ja heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksessani perhekotiyrittäjien vastauksia voidaan pitää mielestäni luotettavina.

Opinnäytetyössäni en mainitse haastateltavien nimiä, enkä paikkakuntia. Vertailun ja tarpeenkartoituksen johdosta, käytän käsitteitä eteläsuomalainen ja pohjoissavolainen sosiaalityöntekijä. Henkilökohtaiset haastattelut, varsinkin perhekotiyrittäjien kohdalla, olisivat mahdollistaneet syvällisemmän haastattelun toteuttamisen ja yrittäjien olisi mahdollisesti ollut helpompi kertoa kokemuksistaan. Aikataulujen ja välimatkojen johdosta päädyin kuitenkin toteuttamaan haastattelut sähköisesti.

9 POHDINTA

Lastensuojelutyössä tulee korostaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta, tasapuolista kohtelua ja yksityisyydensuojaa. Kaiken toiminnan lähtökohtana on lapsen etu. Lastensuojelun keskeisiä periaatteita ovat asiakkaiden ihmisarvon ja yksityisyydensuojan kunnioittaminen. Lastensuojelun arjessa tämä näkyy yhdenvertaisena, kunnioittavana ja syrjimättömänä kohteluna. Lapsen edunmukaisia toimia toteutettaessa tulee ottaa huomioon oikeudenmukaisuus ja hyvän hallinnon periaatteet, kuten vaihtoehtojen selvittäminen ja asiakkaita arvostava kohtelu. Työskentelyssä tulee pyrkiä avoimuuteen ja luotettavuuteen. Lastensuojelun tulisi olla vuorovaikutuksellista. Ammattihenkilöstö on vastuussa siitä, että työ on laadukasta. Toiminnan tulee olla lapsi ja perhelähtöistä. Vanhemmuuden tukeminen on yksi lastensuojelun työntekijän velvollisuuksista. Kehittämistyötä ja päätöksiä tulee tehdä lasten, nuorten ja perheiden näkökulmasta suhteellisuusperiaate huomioiden. (Lavikainen ym. Lastensuojelun laatusuositus 2014, 42.)

Sijoituksissa ja asiakasmaksuissa liikkuvat isot rahat ja yksityisellä sektorilla myös lastensuojelussa isot yritykset voivat hyvin ja ostavat pieniä toimivia yrityksiä. Perustettaessa liiketoimintaa sosiaalialalle tulee olla kutsumusta kyseen tehtävään. Riskinä vain taloudellisista lähtökohdista perustetulle perhekodille on muun muassa yrittäjän loppuun palaminen ja toiminnan ennen aikainen loppuminen. Taloudellinen puoli on merkityksellinen, koska kyseessä tulee olemaan myös perheen toimeentulo, mutta mikäli raha on ainut motiivi tehdä työtä, en usko, että työ voi olla lapsen tarpeisiin vastaavaa ja pitkäkestoista.

Suunnitelmissani on tulevaisuudessa perustaa ammatillinen perhe koti. Perustettavan perhe kodin tarkoituksena on tarjota sijaishuollon palveluita kouluikäisille lapsille kilpailukykyiseen hintaan. Tuleva perhe kotini pyrkii tarjoamaan turvallista ja kodinomaista arkea. Perhe kodin arvojen on hyvä näkyä jo perhe kodin internet sivuilla. Arvojen tulee olla konkreettisia ja läsnä perhe kodin arjessa. Tulevan perhe kotini tarkoituksena on tarjota normaalia turvallista ja tasapainoista arkea, taustalla on ratkaisukeskeisyys ja positiivisiin asioihin ja voimavaroihin keskittyminen.

Jokaiselle lapselle pyritään joko hankkimaan tai tukemaan jo olemassa olevaa harrastusta. Ratsastusmahdollisuus löytyy perhekodin omasta pihapiiristä. Vahvuutena minulla on henkilökohtainen monipuolinen ammattitaito ja koulutus. Uskon, että tuleva perhekotimme pystyy tarjoamaan juuri niitä asioita, joita lastensuojelun johtava sosiaalityöntekijä edellytti eli hyvää hoitoa, vahvoja tukirakenteita myös vaikeissa tilanteissa sekä taitoa tehdä yhteistyötä lapsen perheen kanssa.

Itselläni on laaja verkosto sosiaali-alan ihmisiä ympärilläni ja tarvittaessa ammattitaitoista ja koulutettua henkilökuntaa on tarjolla. Itse tulen vastaamaan kaikista neuvotteluista ja yhteistyöhän liittyvistä asioista, kuten myös tarvittavasta dokumentoinnista. Suunnitelmana on perustaa alkuun pieni kaksi- kolmepaikkainen yritys, joka tarjoaa kouluikäisille lapsille tai nuorille turvallista ja kodinomaista arkea. Toimin itse perhekodin perustajana ja vastuuhenkilönä. Mieheni on tukena ja apuna sekä ottaa vastuuta lasten hoidosta ja kasvatuksesta.

Hevoset ovat yksi perhekodin voimavaroista. Vahvuutena ja kilpailuvalttina liikeideassani on hevosten kanssa toimiminen. Hevosia käytetään esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisemiseen. Ratsastus ja hevosten kanssa toimiminen kehittää vuorovaikutusta, tunne-elämää ja kommunikaatiokykyä. Ratsastuksella ja hevosten kanssa toimimisella voidaan myös kehittää itsehillintää ja keskittymiskykyä. Lisäksi hevosten kanssa toimiminen kasvattaa itsetuntoa ja tarjoaa konkreettista toimintaa. Taloudestamme löytyy myös todellinen terapiakoira sekä kaksi kissaa ja mahdollisuus olisi myös muiden kotieläinten hankintaan.

Sana huostaanotto luo usein hyvin kielteisiä mielikuvia, internetin keskusteluisa sosiaalityöntekijöitä haukutaan ja lastensuojelulaitoksia sekä perhekoteja pidetään hirveinä paikkoina. Lapsen huostaanotto on varmasti vaikea asia sekä lapselle että vanhemmille. On kuitenkin hyvä muistaa, että lastensuojelun ja huostaanoton tarkoituksena on auttaa perhettä ja työskentelyn painopisteenä tulee olla sijoitustarpeen poistaminen ja yhteistyö vanhempien kanssa.

Huostaanoton tarkoitus ei ole vierottaa tai erottaa lasta hänen omista vanhemmistaan vaan turvata lapsen hyvinvointi ja etu huomioiden perhe kokonaisuutena.

Opinnäytetyön tekeminen on saanut minut pohtimaan perhekodin perustamiseen liittyviä riskejä ja vaikka edelleen olen sitä mieltä, että haluan tulevaisuudessa perustaa ammatillisen perhekodin, seuraan hyvin tarkkaan kuntien ja yhteiskunnan tilannetta sekä sitä, miten uusi sosiaalihuoltolaki tulee vaikuttamaan sijoituksiin. Yksi mielenkiintoinen asia on myös se, miten perhekotien käy kuntien perustaessa omia perhetukikeskuksiaan, sijoitetaanko lapsia mieluummin kunnan omiin yksiköihin, vaikka lapsen edun mukaista olisi sijoitus kodinomaisempaan perhekotiin.

Perhekotiyrittäjyyttä on kuvattu lastensuojelun bisnekseksi. Itse olen kuitenkin sitä mieltä, että vain rahan takia työtä tekevät eivät kykene tuottamaan pitkäkestoisista ja laadukasta lapsen tarpeisiin vastaavaa palvelua. Vaikka toiminta on usein taloudellisesti kannattavaa, en usko, että kukaan perhekotiyrittäjä tekee työtään vain rahan takia. Jokainen voi miettiä, ovatko tulot kuitenkin niin suuria kun käytännössä olet työssä yötä päivää viikon jokaisena päivänä.

LÄHTEET

- Anita Saaranen-Kauppinen; Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.2.2015
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>.
- HE 164/2014 Valtioapäivät Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi Viitattu 24.2.2015
<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+164/2014&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD>.
- Hiltunen, Merja; Karjalainen, Timo; Mannio, Lauri, Pättiniemi, Pekka; Pötry, Jukka; Savolainen, Anita; Tainio, Jukka; Tirkkonen, Tuula; Välke, Riitta 2007. Hyvinvointiyrittäjän liiketoimintaopas ammatinharjoittajasta yrittäjäksi. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko; Sajavaara Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi. Jyväskylän yliopisto i.a. Tutkimusstrategiat. Viitattu 15.2.2015
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>.
- Kainlauri, Anne 2007. Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi. Helsinki: WSOYpro.
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista. Luvan hakeminen 8§ 22.7.2011/922
 Viitattu 23.12.2013 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110922>.
- Lastensuojelulaki. Velvollisuus huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen Lastensuojelulaki, Hakemus hallinto-oikeudelle 40§, 44 §, Huostaanotetun lapsen huolto 45§ 13.4.2007/417. Viitattu 22.12.2013
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L8P38>.
- Lastensuojelulaki. Lapsen kiireellinen sijoitus 38 § 30.12.2014/1302. Viitattu 23.12.2014
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L8P38>.
- Lastensuojelulaki. Lastensuojelun järjestäminen ja kehittäminen 11§. Viitattu 19.3.2015
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.
- Lastensuojelulaki. Sijoitus avohuollon tukitoimena 37 § 12.2.2010/88. Viitattu 22.12.2013
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L8P38>.
- Lastensuojelun käsikirja i.a. Jälkihuolto Viitattu 21.2.2015
<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto>.

Lastensuojelun käsikirja i.a. Luvan hakeminen. Viitattu 18.1.2014

<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/ammattilliset-perheko-dit#Luvan%20hakeminen%20ammattillisen%20perhekodin%20perustamiseksi>.

Lastensuojelunkäsikirja i.a. Luvan hakeminen ammatillisen perhekodin perustamiseksi.

Viitattu 8.1.2014 <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/ammattilliset-perhekodit>.

Lastensuojelunkäsikirja i.a. Mitä on lastensuojelu. Viitattu 20.3.2015

<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>.

Lastensuojelunkäsikirja i.a. Sijaishuollon muodot. Viitattu 20.10.2013

<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/ammattilliset-perhekodit>.

Lastensuojelunkäsikirja i.a. Rajoitustoimenpiteet sijaishuollossa. Viitattu 28.2.2015

<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/rajoitustoimenpiteet-sijaishuollossa>.

Omavalvonta sosiaalipalveluissa i.a. Viitattu 21.2.2015

<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/ammattilliset-perhekodit>.

Pitkänen, Miia 2011. Vastuun paikka. Vanhempien tukeminen lasten huostaanotossa.

Helsinki: Socca.

Rautio, Paula 2004. ”Kyllä se varmaan silleen välittää” Kiintymyssuhdehaastattelu välineenä sijoitetun lapsen kuulemisessa. Helsinki: Pelastakaa lapset ry.

Rousu, Sirkka; Holma, Tupu 2004. Lastensuojelupalveluiden laadunhallinta. Helsinki:

Suomen kuntaliitto.

Saastamoinen, Kati 2010. Lapsen asema sijaishuollossa. Helsinki: Edita.

Sijaishuollon valvontaohjelma i.a. Viitattu 4.1.2015

http://www.valvira.fi/files/tiedostot/s/i/Sijaishuollon_valvontaohjelma.pdf.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014. Teoksessa Marjo Lavikainen, Aila Puustinen-Korhonen & Kristiina Ruuskanen (toim.) Lastensuojelun laatusuositus STM. Viitattu

21.1.2015 http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/_julkaisu/1882736.

STM i.a. Eettisten periaatteiden arviointikehys. Viitattu 22.2.2015

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=9882186&name=DLFE-30055.pdf.

STM i.a. Lastensuojelu. Viitattu 19.3.2015

http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/lastensuojelu

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2013. Lastensuojelun tilastoraportti. Viitattu 17.1.2014

<http://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu>.

Valvira, Valtakunnallinen valvontaohjelma 2012 – 2014. Viitattu 25.2.2015

http://www.valvira.fi/files/tiedostot/s/i/Sijaishuollon_valvontaohjelma.pdf.

Valvira, i.a. Sosiaalipalveluiden omavalvontasuunnitelma. Viitattu 21.2.2015

<https://lomake.fi/forms/word/Valvira/val46/fi>.

Viitala, Riitta; Jylhä Eila 2013. Liiketoimintaosaaminen – Menestyvän liiketoiminnan perusta.

Helsinki: Edita Publishing Oy.

Yle 2014. Lapsia sijoitetaan perhekoteihin entistä vähemmän. Viitattu 24.2.2015

http://yle.fi/uutiset/lapsia_sijoitetaan_perhekoteihin_entista_vahemman/7667006.

Liite 1. Haastattelukysymykset kunnan edustajille

Onko kunnassanne tarvetta tällä hetkellä ammatillisille perhekodeille?

Minkälaisia perhekoteja ja palveluja on jo tarjolla?

Minkälaiselle palvelulle olisi tarvetta?

Perhekotiyrittäjiltä kysyin seuraavia kysymyksiä:

Minkälaista palvelua tarjoatte?

Kauan perhekotinne on ollut toiminnassa?

Miten kiinnostuit / lähdit perhekoti yrittäjäksi?

Miten kilpailutukset hoituvat?

Miten olette hoitaneet markkinoinnin?

Miltä perhekodin toiminta on lähtenyt sujumaan?

Onko asiakkaita ollut riittävästi?

Minkälaiset tilat perhekodillanne on?

Mikä perustamisessa oli haastavaa tai työlästä?

Minkälaisia kustannuksia/investointeja perhekodin perustamisesta on tullut?

Mikä perustamisessa oli haastavaa tai työlästä?

Mitä lupia teidän piti hakea?

Kauan lupa asioissa kesti?

Tekisitkö jotain toisin?

Minkälaisia neuvoja antaisit perustamista suunnitteleville?